

Ak niečo robíte srdcom, je to poznať. Je skvelý pocit mať po takmer dvoch pandemických rokoch knižnicu opäť plnú detských topánok. Malí čitatelia tvoria podstatnú časť návštevníkov našej knižnice, avšak práve počas obdobia, kedy boli naše aktivity výrazne okresané, sme sa rozhodli pristúpiť k zmene. Pri plánovaní sprievodných knižničných aktivít sme sa trochu odklonili od tradičných foriem prezentácií prostredníctvom besied a tvorivých výtvarných dielní a snažili sme sa posunúť tam, kde výraznejšie využijeme silný potenciál našej knižnice. Sme predsa miestom, kde možno zmysluplne a účelne prepájať všetky formy: literatúru, edukáciu, kreativitu či vizuálne umenie. Na podklade ťažko spájateľných tém, foriem či žánrov sa teraz už takmer rok snažíme vytvoriť koncept, kde všetko so všetkým súvisí. Tak, aby sme nenásilne, ale efektívne motivovali k záujmu o multikultúrne formy, ktoré v sebe spájajú viaceré problematiky, vrátane výrazných enviromentálnych tém.

Od januára 2022 sme sa pustili do dvoch na prvý pohľad rôznych projektov: *Múzovanie* a *Lebo na nich záleží*. Keď sme

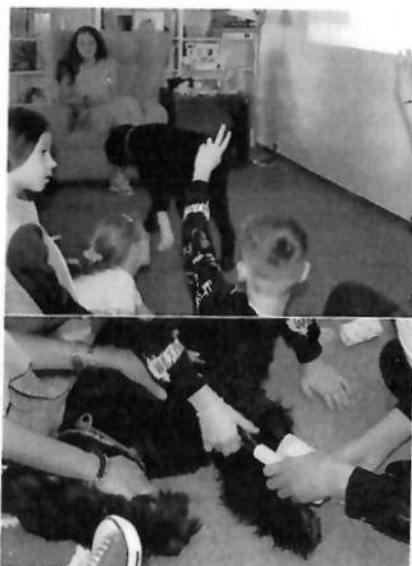

Výstava Jakuba Kršku

vymýšľali celoročný projekt o zvieratách *Lebo na nich záleží*, od začiatku bolo v hre niekoľko tém a ľudí, ktorých sme chceli verejnosti predstaviť. Formou otvorených stretnutí s odborníkmi, autormi, ale tiež cez zážitkové čítania, tvorivé dielne a výstavy v jednotlivých tematických blokoch sa snažíme interaktívnou formou zvýšiť povedomie v oblasti starostlivosti o zvieratá, poukázať na ich dôležitosť v našom živote, naučiť ľudí nebyť ľahostajnými.

Spoločným znamením osobností zapojených do projektu je oddanosť svojmu poslaniu. Jednou z osobností bol napríklad Metod Macek, ktorý so svojou rodinou viac ako dvadsať rokov prevádzkuje Záchranú stanicu pre zranené živočíchy Zázrivá. Po jeho návšteve už návštevníci vedia, čo môžeme spôsobiť, ak sa dotkneme roztomilého mláďaťa a prečo je dôležité poradiť sa s odborníkom... Kus záchrannej stanice zostal i v podobe výstavy umeleckých fotografií Jakuba Kršku v priestore knižnice. Dôležitým oporným titulom pri príprave záchranárskych tém nám bola predovšetkým *Vlčica Luna* od autorky Zuzany Štelbaskej, pomohli i knihy od P. Wohllebena *Vieš, kde bývajú zvieratká?*, *Počuješ rozprávať stromy?*), či *Na kraji lesa* od E. Schmarcovej.

V knižnici sa nám počas roka podarilo nasimulovať situácie, kedy je nevyhnutné zveriť domáce zvieratko priamo do rúk odborníka. S mladou zanietenu veterinárkou Petrou Fabovou a jej psíkom Daisy sa počas viacerých stretnutí detí a ich rodičia dozvedeli, ako zareagovať pri dehydratácii zvieratka, pri poštipaní hadom či ako

Lebo záleží na domácich zvieratách

ošetriť zvieracie labky popálené od horúceho asfaltu. Dôležitou témou boli mýty, s ktorými sa často stretávame aj v detskej literatúre. Veterinárku Petru mohla širšia verejnosť stretnúť i mimo knižnice, na ružomerskom jarmoku či burze kníh. A to všetko samozrejme, za asistencie knižných pomocok priamo z našich políc. Série čítaní sme realizovali na základe podkladov a motívy kníh o Magdaléne a psíkovi (L. Papp – *Magdaléna a psík z knižnice, Magdaléna a zvieratká z útulku, Magdaléna a psík terapeut*), výrazne nám pomohli tituly *Krutá Marta* (M. Vadas a D. Olejníková), *Zverolekárka Katka a jej zázračný kufřík* (D. Allwright a M. Moss) a *Práca snov/ Bavia ma zvieratá* (S. Martin).

Podobný charakter mali stretnutia s milovníkmi vtáctva. Hlasné a zážitkové čítania boli spojené s tvorivými dielňami na motívy kníh ornitológa M. Sanigu, použili

sme *Mačkovtáky* od P. Siazikovej, či zvukovú knihu *CD Kurz vtáčieho spevu*. Nadšená enviromentalistka Ivana Rouseková a ornitológ Radovan Jambor prednášali o sídliskovom vtáctve a jeho ochrane, s cieľom naučiť ľudí adekvátne reagovať, ak sú svedkami rôznych ľudských zásahov v čase hniezdenia a motivovať k zachovaniu hniezd. Poskytli nám i námet na tematickú dielňu, počas ktorej si účastníci vyrábajú makety vtáčikov na okná zabraňujúce nečakaným úderom na zrkadliacu okennú tabuľu. Osobitnou témou podujatí boli včely a ich ochrana. Skúsení včelári Mihokovci rozprávali o stavbe včelieho tela, vysvetľovali dôležitosť nepoužívania pesticídov, či naopak vysádzania rastlín bohatých na nektár. Prepojenie včelárstva s knižnou tvorbou pre deti viedlo k použitiu ilustrácií Simony Čechovej z knihy *Včelár Jožko*, aplikovali sme texty z titulov *Včely* (P. So-

Lebo záleží na včelách

cha), *Jeden rok v živote včely* (D. Gerstmeier), *Lumír včelári* (A. F. Holasová), *Poviem Ti: Kde sa berie med* (K. Brykczynski, M. Bajerowiczová). Je dôležité chrániť včely, lebo na nich záleží. A ak účastníci besied splnili domácu výzvu, ktorú im uložil náš včelár Marcel – zasadiť aspoň jeden kvet – malo by v najbližšom čase v meste pribudnúť a rozkvitnúť takmer 80 kvetov.

Asi najvýraznejší pokrok zaznamenali

Canisterapia

naši návštevníci v spolupráci s canisterapeutkou Akironkou Veronikou Kubáňovou. Keď sa spojí prítomnosť psích spoločníkov Eliška a Happy so silou čítania príbehu, vznikne niečo nesmierne upokojujúce a liečivé. Na príklade správania a reakcií zvieratá naša terapeutka rozprávala i o ľudských prejavoch. Detskí účastníci, ktorí mali pred začiatkom našej série čitateľských stretnutí pred psami rešpekt, boli hanbliví a nesmelí, v priebehu pár týždňov zmenili svoj prejav a do knižnice vstupovali sebedovo a s nadšením. Nikto nemal zábrany čítať zo svojej obľúbenej knihy, počúvajúc boli trpezliví a ohľaduplní, a to aj v prípade ťažkých slovných kombinácií. Len a len vďaka dobrej vôli a vzájomnej ochote sme dokonca absolvovali špeciálne vydanie canisterapie v žičlivej dvojjazyčnej ukrajinsko-slovenskej atmosfére, a verte, že toto stretnutie bolo v ťažkej situácii vyvolanej vojnou na Ukrajine nadmieru užitočné. Psia reč našťastie nepozná jazykové bariéry a dorozumieť sa dá aj úsmevom.

Neoddeliteľnou súčasťou našich záchranársko-terapeutických stretnutí bolo vypracovanie užívateľsky príjemnej edukačnej brožúrky, v ktorej sme sa snažili zhrnúť všetky dôležité poznatky, rady a kontakty od participujúcich odborníkov – zvieracieho záchranára, veterinára, ornitológa, včelára a canisterapeuta. Tým sme získali výstup, ktorý aj z dlhodobého hľadiska má čo povedať našim návštevníkom a stáva sa východiskom pre ďalšie spoločné aktivity. A ešte radi zdôrazníme, že pri všetkých tvorivých aktivitách sme dávali dôraz na základné princípy recyklácie. Opätovne sme používali nepotrebné odpadové materiály z domácností (podložky z vajčiek, pa-

pierové rolky, kartóny a kartónové obaly), prípadne i dostupné prírodniny.

Projekt *Múzovanie* prebiehal paralelne s prvým projektom, takže jeho časový rámec bol podobný. Cieľovou skupinou v tomto prípade pre nás ale neboli deti a ich rodičia, ale mladí ľudia - mladí vekom aj duchom. Hľadali sme skupinu osôb, ktoré veľa čítajú a zároveň sa zaujímajú o tvorivé písanie a majú chuť písať. Často sa stáva, že nádejný autor si nie je istý, ako začať. My sme sa spolu s našimi sprievodcami - lektormi tvorivého písania pokúsili ísť v ústrety záujemcom, múze a novým nápadom. Účastníkmi literárnych workshopov boli pôvodne študenti, časom sme vzhľadom na záujem ponuku rozšírili. Účasť bola limitovaná na maximálny počet 10 osôb, aby interakcia medzi lektorom a účastníkmi bola čo najživšia a čo najbezprostrednejšia. Vstup na workshop bol realizovaný na základe prvotnej registrácie a následnej prihlášky na našu mailovú adresu. Pre účastníkov bol bezplatný, keďže honoráre lektorov boli financované z verejných zdrojov z Fondu na podporu umenia.

Pri koncipovaní štruktúry našich *Písáčiek* (tak sa táto časť projektu volala) sme sa snažili, aby každé zo stretnutí bolo tematicky iné. Chceli sme opäť podchytiť viaceré žánre, aby sme pokryli čo najširšiu plejádu literárnej a kultúrnej ponuky. Predmetom stretnutí boli teda rôzne literárne a výtvarné formy, vrátane novších a menej známych (napr. v poézii haiku, cinquain, v próze drabble). Lektori ukázali, ako sa dajú vylepšiť pisateľské zručnosti pochopením fungovania textu a dodržaním pravidiel. Po teoretickej príprave prebehlo vždy nácvik tvorby textu za vopred zadaných

podmienok, s následným vyhodnotením. Riešili sa pointy a námety podľa ich jedinečnosti. A čo je dôležité, jedným zo základných cieľov bolo poukázanie na časté chyby, literárne kliše, vrátane konkrétnych ukážok „zlého“ textu.

Miestom stretnutí boli inšpiratívne interiérové priestory knižnice, niekedy letná čítareň. Stretnutia viedli skúsení lektori, ktorí majú rozsiahle znalosti z tvorby a realizácie podobných podujatí. Každý z nich sa zameril na formu, ktorá mu je najbližšie. Frontmankou celého projektu bola pre nás *Silvia Kaščáková*, poetka, textárka modernej aj gospelovej hudby, prekladateľka z poľštiny, ktorá pôsobí ako vysokoškolská pedagogička a okrem tvorivého písania sa zameriava sa najmä na didaktiku literatúry pre deti. Aj piesňový text je poézia. Ak počúvate Komajotu, K. Knechtovú alebo K. Koščovú, určite ste sa už so Silviinými textami stretli. Ako sa píše text na hotovú demonahrávku? Dá sa vyvarovať častých chýb pri frázovaní? Nádejným skladateľom modernej hudby hneď počas prvého stretnutia ukázala, čo je gramatický rým,

Silvia Kaščáková

ako sa dá využiť inverzia v texte, ako si vytvoriť vlastnú mapu slov, či ako dodržať slabikovanie a využiť potenciál jednoslabičného slova. Silvia okrem toho, že je úžasne muzikálna, má aj výborný pedagogický talent. Pochopili sme, aká dôležitá je autenticita a intimita v piesni. A keď sa k tomu pridala zvuk gitary dobro, na ktorú zahral jej hudobný hosť Dušan Havrilla, výsledok bol zaručený...

Ďalšie stretnutie so Silviou nieslo názov *Báseň na tričko*. Patrilo anagramom, slovným hračkám, prešmyčkám a najmä výtvarnej kreativitě. Obnosené jednofarebné tričká, ktoré návštevníci ozdobili literatúrou, dostali svoju druhú šancu. Krok po kroku sa účastníci zoznámili s nespočetnými variáciami hry so slovom a jeho kreativitou. A verte, že poézia naozaj dokáže byť aj vtipná. Umením je, keď dokážeme komplikovaný príbeh ukryť do jediného sloganu, jednou vetou, stručne a presne.

Nasledujúci hosť *Dávid Dziak* realizoval svoj workshop na príbehoch pre deti a mládež. Viete, že medzi súčasnými úspešnými autormi pre dospelých je veľa

takých, ktorí píšu aj pre deti? Naším cieľom bolo upozorniť na rovnocennosť literatúry pre deti a dospelých, veď oba druhy používajú rovnaké formy aj prostriedky. V detských knihách dnes už nie sú len dobrí a zlí hrdinovia. Nie je jednoduché uplatniť základnú formatívnu funkciu literatúry, veľa je na samotnom mladom čitateľovi. *Dávid* praktickou formou ukázal, ako sa s tým popasovať. Predviedol techniky, ako pri písaní príbehu využiť zmeny rozprávačských perspektív, ako sa dá zmenou žánrov zvýšiť atraktivnosť textu, ale i to, že do súčasných textov je možné nevtieravo zahrnúť pálčivé aktuálne témy. *Dávid* pôsobí ako odborný asistent na Katedre komunikačnej a literárnej výchovy na PF PU v Prešove, v roku 2021 mu vyšla zbierka úžasných interaktívno-inštruktívnych rozprávok *Pod do rozprávky* (vyd. FACE).

Malými žánrami poézie s dôrazom na tajomný akrostich, obrazný kaligram, humorný limerik či meditatívno pozorovacie haiku teoreticky aj prakticky previedla ďalšia lektorka, *Jana Juhásová*. Janka sa profesijne venuje problematike literárnej

Dávid Dziak

Iveta Kloptová

vedy, s dôrazom na slovenskú poéziu 20. storočia. Na katedre slovenského jazyka a literatúry FF KU v Ružomberku vedie kurzy z teórie literatúry, z dejín slovenskej medzivojnovnej literatúry, z dejín slovenskej poézie po 2. svetovej vojne po súčasnosť a z literárnej kritiky. Ako sama povedala, význam prikladá najmä diskusii. Rozprávala o moderných postupoch písania, niektoré z nich spolu s účastníkmi priamo zakomponovali do tvorivého procesu. Ďakujeme za neuveriteľnú cestu žánrami, ale aj časom a kultúrami, takýto výklad a prednášku by sme dopriali každému, komu je poézia blízka. Prehľad, zrozumiteľnosť podania a osobný vzťah k poézii tejto lektorky určite výrazne poodhalil krásu a zaujímavosť tvorby písanej vo veršoch.

Prozaik, lektor tvorivých literárnych dielní na Slovensku i v Čechách (Literárny Campus, Medziriadky) Mathej Thomka svoju tvorivú dielňu nazval Stavebné kamene príbehu. Ako je už z názvu zrejmé, táto dielňa bola zameraná výlučne na prozaické texty a umelecké príbehové postupy. Dôraz počas lektorovania dáva Mathej

Iveta Kloptová

predovšetkým na vzájomnú interakciu s účastníkmi. Rád ukazuje, ako prebieha tvorba príbehu konkrétnej formy (napríklad krátke slovné formy, mikropovedky s použitím vopred určených fráz a pod.), s následným vyhodnotením. Je kritický, ale spravodlivý, aj na príkladoch nepodarkov v tvorbe dokáže posunúť účastníka tam, kam je to správne. Mathej publikuje v literárnych printových aj online časopisoch na Slovensku i v Čechách. Získal ocenenia na literárnych súťažiach Literárny Zvolen, Jašíkove Kysuce, Gorazdov Prešov, a sám aj funguje ako porotca mnohých literárnych súťaží. V roku 2013 debutoval zbierkou poviedok *Pod orechom tma*, je tiež autorom projektu a následnej zbierky poviedok *Poviedky na želanie*.

Lektorkou v poradí posledného tvorivého stretnutia bola *Iveta Kloptová*, poetka, herečka a recitátorka. Reprezentantka kultúrno-umeleckých občianskych združení RosArt a Plejády je držiteľkou viacerých literárnych ocenení, stala sa víťazkou autorkej súťaže Literárny Zvolen, Gorazdov literárny Prešov alebo Kridla Ivana Laučíka. Jej tvorivá dielňa bola opäť výsostne ženská a poetická. Ukázala cvičenia, ktorými sa dá nakopnúť tvorivosť. „Možno by bolo fajn trošku potiahnuť mladých ľudí, ukázať, ako sa to dá, ako nerobíť niektoré chyby,“ povedala nám Ivet. Takže do Písačiek zasiahla múza a predviedla v plnom šate svoje Múzovanie... Spolupráca s Ivetou Kloptovou však nekončí. Spolu so Silviou Kaščákovou nám obe veľmi pomohli radami pri organizácii záverečnej aktivity našich literárnych stretnutí.

Predlohou záverečného literárneho podujatia projektu Múzovanie, ktoré sme nazva-

li *Knižnica v meste*, je každoročné jesenné celoeurópske podujatie Noc literatúry. Vo štvrtok 25. augusta podvečer sa knižnica presunula do mesta, aby sme v ružomberských zákutiach mohli stretnúť svet. Čítali

osobnosti späté s literatúrou a jazykom. Verejné čítania prebehli na atraktívnych a nie vždy dostupných miestach mesta. Poradie čítaní nebolo presne stanovené, nechali sme našich návštevníkov, nech si

Záhrada Burjanovej vily

Geigerova vila

Cafe Bistro diskusia

sami naplánujú svoju literárnu trasu.

Mali sme možnosť vypočuť si nadčasovú poéziu Leonarda Cohena, prednášanú v sieni ružomerskej Synagógy v podaní hudobníka Dušana Havrillu a básnika Jána Gavuru. V Knižnej záhrade v átriu knižnice sme zamierili na Ďaleký východ, kde sinologička a blogerka Dominika Sakmárová prečítala jej recept na Kórejské halušky. Na námestí na lavičkách vedľa Burjanovej

vily mali návštevníci možnosť ochutnať slané verše poľskej laureátky Nobelovej ceny Wislawy Szymborskej v podaní poetky Silvie Kaščákovéj.

Hneď vedľa v obradnej sále ružomerskej radnice sa započúvali pri šálke silného gruzínskeho čaju do príbehu spisovateľky Nino Haratischwili v podaní prekladateľky Pavliny Šedíkovej Čuhovej. Málokto obišiel Geigerovu vilu na Zarevúcej ulici. Tam sa vďaka retrovýstave zberateľa Luba Malika dalo preniesť v čase a vypočuť si texty spoza veľkej mláky o pominuteľnosti života v podaní prekladateľky Marianny Bachledovej.

O 18.30 začal v miestnej kaviarni Café Bistrot gitarový recitál z novej hudobnej knihy Dušana Havrillu a o 19.00 nasledovala spoločná diskusia s účinkujúcimi. Hovorili sme o cestovaní, o živote v inojazyčnom prostredí, o rozdieloch v jazykoch a kultúrach, o prekladateľských nuansách, o problémoch malých vydavateľstiev... Sprevádzala autorka a scenáristka Alena Sabuchová.

Chceli sme priniesť dobré čítanie do nevšedných zákutí mesta. Teraz už vieme, že v Ružomberku majú knihy, príbehy a

čítanie svoje miesto a vnímavé publikum. A vďaka skvelej odozve i nádeje na budúcoročné pokračovanie. Stretnutia s lektormi tvorivého písania zasa priviedli našich účastníkov k dôležitému poznaniu: Pokiaľ nebudeme čítať, nebudeme vedieť ani písať. Preto chceme aktivity tvorivých Písáčiek v budúcom roku rozšíriť i na stretnutia čitateľského diskusného klubu. A posúvame sa ďalej. Príkladom je stretnutie s dievčatami z ružomerského Ateliéru vo Vile, s ktorými sme už absolvovali prvé ukázkové hodiny arteterapie. Plánov je mnoho a veríme, že nájdeme prostriedky na ich realizáciu. O našich projektoch, ktorými sa v knižnici snažíme ponúknuť tvorivé dianie širokým spektrám účastníkov, sa dočítate aj na našom webe <https://kniznicark.sk/>. **Podujatia v rámci projektov Lebo na nich záleží a Múzovanie podporil Fond na podporu umenia, hlavný partner projektu.**

Ing. Tatiana Babincová
Mestská knižnica Ružomberok
info@kniznicark.sk
Zdroj: Fb archív knižnice,
web kniznicark.sk